

qual desgraciadament sols se 'n sonservan curts extractes en la Biblioteca Colombina.¹

No creyém deure parlar ab extensió d' una extranya é irreverent compilació de jochs qu' aparesqué en Barcelona en 1605,² pero sí citar ab elogi los estudis qu' en Milá y Fontanals y més extensament en Maspons y Labrós han publicat en Catalunya sobre 'l particular.

A la consideració d' estos dos últims, me permeto avuy exposar unas, tal vegada exageradas, conclusions que deduheixo d' una vulgaríssima cansó infantil ab que l' any passat m' aixordava un aplech de nenas que en lo carrer de casa y enfront de la meva 's reunía.

La cansó era la conegudíssima:

La lluna, la pruna,
vestida de dol,
son pare la crida
sa mare la vol.

Seguía un' altre estrofa, apéndice cronològicament posterior, ja qu' en diversos punts de Catalunya sols se cantan los quatre versos citats.

Lo primer vers, tal com lo pronunciavan los infants llavis, era per mí un verdader geroglífich: ¿Qué té, en efecte, que veure la casta Diana ab lo fruyt de la prunera? Tan extranya associació no vé explicada en las frases subsegüents:

vestida de dol,

cosa que sols podia ser aplicable á la Lluna en Castella als principis de la Etat Mitjana, quan era símbol de dol lo color blanch.

Al fi vaig trobar lo que crech la solució del geroglífich, (tal volta, repetexo, exagerada), de la següent manera:

¹ Ensayo de una bib. esp. de Libros raros y curiosos, al número 1600.

² Juegos de Noche buena á lo divino.—Barcelona, Cormellas.

En lo mateix any passat, una nit d'estiu anava Rambla avall, quan vaig notar que un grup de curiosos, en la plassa del Teatro, mirava ab fixesa un punt del cel. L'instint d'imitació m'hi feu també alsà 'ls ulls, y vaig comprendre la seva curiositat. Hi havia eclipse de lluna.

Estava ja l'astre de la nit casi completament dintre 'l cono de sombra, y m'apareixia Diana

vestida de dol.

Vaig recordar, en efecte, aqueix vers pensant que tal vegada seria l'únich escrit en lo mon que per legitimarse hagués de menester lo concurs d'un fenómeno astronómich.

Pero, pensanthi més, m'acudí que la *pruna* que may havia pogut digerir passava també á ser explicable y á tindre relació ab lo vers següent, si s'admitia qu'era una transformació del francés *brune*, morena.¹

No seria aqueixa, per altra part, la única transformació en un joch catalá de dita paraula francesa. Lo popular *escarabat bum, bum*, á bon segur es lo francés *escargot le brun*, un dels 216 jochs á que suposa Rabelais se entregava en sas primers anys Gargantua.²

Tenim, donchs, que 'ls dos primers versos son únicament explicables aplicantlos á un eclipse de lluna, y que 'ls dos últims no s'oposan en cap manera á aqueixa aplicació. Considerats simbólicament lo *pare* y la *mare* poden ser la llum y las tenebras qual lluyta constituheix un dels primers mitos.

En mon sentir, donchs, la cansó dita pot ser una de tantas supervivencias dels antiquíssims conjurs á que donava lloch l'eclipse, qu'encara avuy se conservan, ab diferents formas, en casi tots los pobles de la terra.

JOAQUIM M. BARTRINA.

¹ La paraula bruna també es viva en alguns punts de Catalunya.

² *La vie de Gargantua*, libre premier, chap. XXII. La edició que tinc de las obras de Rabelais es la de Charpentier, 1868. En la publicada baix la direcció de Esmangart (Paris 1823), que no he pogut trobar, sé que hi ha un llarch comentari sobre 'ls jochs de Gargantua.



LAS ARTS EN LA EXPOSICIÓ DE PARÍS

(IMPRESIONS)

(Continuació)

V

Lo Palau del Camp de Mart, té la forma d' un paral·lelógram de dimensions colossals; forma que no dona al conjunt cap bellesa, pero que ha facilitat una ordenada y clara distribució, condició casi imprescindible.

Forman los quatre costats del paral·lelógram, quatre galeries. Las d' amplada son la del vestibul, y la del treball manual; las de llargada, están ocupadas: á la dreta per la maquinaria estrangera, á l' esquerra, per la maquinaria francesa. Un ample carrer que vá del vestibul á la galeria del treball, parteix la figura en dos mitats exactament iguals de llarch á llarch, deixant tota la part esquerra á disposició de la Fransa, y tota la part dreta á las nacions estrangeras; per manera que si aquella lluyta, sola y d' una volta ab totas aquestas, també ab galanteria sens igual, las hi cedeix la dreta. La faixa central del ample carrer, queda ocupada per un palau de Bellas arts, que té la porta principal en lo mitg del vestibul; per lo Pabelló de Paris, centro del paral·lelógram, y per l' altre palau de Bellas arts, cual porta posterior s' obra en lo mitj de la galeria del treball; de modo que l' ample de dita vía está interceptada á trossos per los tres pabellons, que deixan á un costat y altre dos carrers. Lo de la dreta es l' anomenat de las nacions ó Internacional, porque una de sas aceras está coberta de cap á cap per las fatxadades de las nacions espositoras, y l' altre es lo

que podriam dir de Fransa, perquè la acera, enfront de l'anterior, al altre costat dels pabellons, està coberta igualment per las portas de las diversas galerias francesas. Ara bé; de cada una de las fatxadas de las nacions, se estén (formant paralela ab lo vestíbul), sa respectiva galeria fins á trobar la de las máquinas; é igualment al altre costat, per lo que á Fransa pertany: cada porta citada, dona ingrés á una galeria, que paralela al vestíbul, condueix á la de las máquinas francesas. La distribució es, donchs, com se veu, claríssima com tota figura geométrica rectangular, pero també com ellas, l'edifici careix de varietat y elegancia.

Si volguessim indicar d' una sola plomada, lo verament digne de estudi que presenta aquest edifici, sobre tot pels espèrits tardius en acceptar la revolució que vá operantse, en arquitectura com en tot, diriam que sa nota característica consisteix en haber agermanat per tot y ab mes insistencia que may, l' us del ferro al de la cerámica. Ultima mostra de la única arquitectura que 's pot dir filla de nostre sigle, sembla renyir obertament ab las preocupacions de una generació que s' en vá, per senyalar osada, ja sens escusas, ni reticencias, sens las contemporisacions del respecte ó del temor, lo camí que seguirán las generacions futuras, en lo que toca al menys al us mes amunt indicat de la ornamentació policromada, aliantse ab lo ferro. Es arribada la seva época.

Per aixó lo mes notable del camp de Mars, per qui, fixant la vista en lo esdevenir estudia ab atenció tot lo que sembla anunciarlo, es sens dupte lo Pabelló de Paris, y las dos portas monumentals degudas á Jaëger, arquitecto y Deck decorador la una, y l' altre á Sedille, que ha volgut mostrar las bellesas que podrian esperarse d' un renaixement del art antich en la decoració policromada. La última en particular, es una maravella de dibuix y de color y atráu la mirada sobre totas, sorprenent á molts ab sa novetat, y á molts altres ab sa esplendent riquesa. La contemplació d' aquesta y altres obras de la arquitectura moderníssima triunfan de las objeccions que un y altre dia se repeteixen contra ella.

D' igual modo lo carrer internacional, daría materia per escriure tot un llibre, rich en observacions y comparacions curiosas, á qui coneixedor del art, ne fés son camp de estudi. Los llechs, lo recorrém, emportantnos tan sols de la visita la forta y gratíssima impressió que causa véure reunidas en breu

espai tota mena de construccions; la viva sorpresa del que's troba en un museu de arquitectura que presenta los models, no en petit, sinó en dimensions naturals, y ab tots los accesoris desitjables; prodigi que será sens dubte l'últim en son gènere, y que constitueix la novetat més admirada de la Exposició de 1878.

No totes las fatxadas son mostra característica d'una arquitectura nacional, pero las més revelan lo gust predominant en la actualitat en la nació que las ha construït, y algunas son copia de monuments notables, joia de la patria. Aixís la nostra, per exemple, es copia de l'Alhambra y per cert la més senyalada per lo rica y brillant.

Un gran varietat d'estils, y de materials de construcció, domina en tot lo Carrer, puig desde'l gòtic de las antigues abadías del Nort fins á las elegants construccions modernes, tota arquitectura hi té son exemplar, inclús la originalíssima del Japon y la China, y la no menys original del gòtic de Portugal, desconegut á lo que creyem, fora de eixa part de la península. La arquitectura moderna está representada per los Estats Units; lo renaixement per Italia y Bélgica, qual fatxada es una obra mestra de bellesa y correcció; la arquitectura árabe, per la nostra, que colocariam en primer terme, si nostra admiració no pogués atribuirse al patriotisme. Afegim á las citadas, la de Suecia y Noruega, per lo típic de sas líneas y de son material de construcció; las demás no son en veritat notables.

VI.

Al passejar pel carré de las Naciones, la fatxada d'Espanya, convida á entrar en nostra secció. ¡Tot lo que á la patria's refereix, prén tal importancia en terra estrangera! Busca'l cor ab afany, sol en mitj de tanta gent—la més negra de las soletats—busca'l cor ab afany, quant puga recordarli sas ordinarias y dolsas impresions; desitja tornar á viure ab aquella vida íntima y natural en que tenim conciencia de nostra individualitat, desvanescuda, aniquilada per lo burgit de interminable espectacle, y en mitj de compacta multitud. Cuan se viu per llarch espai ab ella, admirant, contemplant, baix lo pés de tanta grandiositat y riquesa com tanca la Exposició, arribem á essernos desconeguts é indiferents á nostres propis

ulls, semblants en tot, als que devant, detrás, á la dreta á la esquerra, per tot nos empenyan. Un neguit especial de reduir lo círcol al entorn, de parlar la llengua de la terra, de veure una cara amiga, un objecte conegut, d'esser algú en una paraula, porta nostres passos á la secció espanyola. Entremhi.

Los espanyols, fora de sa patria, solen incorre en un de eixos estrems; ó renegan de tot lo que vehuen, trobant molt milló lo que han deixat á casa, ó s' empenyan singularment en olvidarla, y en trobar molt milló tot lo que vehuen en estranya terra. Per lo que hem dit avants, se compendrà que no som dels últims; donchs bé; tenim dret á dir sens preàmbuls que la primera impressió que causan nostres salas, no inclina l'ànima al orgull. Nos trobém altre vegada á Espanya com fou nostre desitj, més no en aquella Espanya que somia'l patriotisme ardent, sinó en la de la realitat; rica en medis natus, pobre en resultats corresponent á tals medis; mostrant allá d'enllá algun esforç poderós, pero aïslat, nó l' ensisador aplech de totas las manifestacions de l' activitat nacional. Nostre Palau d' agricultura ha cridat molt l' atenció, es cert, més ara parlém de la galería del Camp de Mars, que no pot cridarla igualment. Exercim sens dupte envejable superioritat en algunas materias, més ¿qué som, comparats en conjunt á la majoria de las nacions d' Europa? Y nostras mesquinas instalacions, ab escepcions honrosas ¿qué poden semblarnos després d' haber reconegut las de Russia ab sas malaquitas, las de Suisa ab sos brodats finíssims, las d' Italia ab totas sas arts suntuarias prodijí d' una fantasia d' artista apassionat, las de Japon y China, qu' entussiasman fins al deliri á la capital del mon més ardenment aymadora y coneixedora de totas las preciositats del luxu y la riquesa?

En aquest concepte al ménos, y com apreciació general, podem dir que molt nos resta per fer encara, si bé moltas vegadas fém més de lo que podem, y de lo que á nosaltres mateixos nos sembla. Empero, pocas cosas podem inventariar pertanyents á las arts, en aquesta secció avans d' ocuparnos de la escultura. Indicarém en rapidíssima agrupació, com lo més notable: algunas mostrars dels avenços en la fotografia, de Juliá, Otero, Laurent, y Alviach; una instalació relativament mesquina de grabats de la Ilustració Espanyola y Americana; uns apuntes de Pellicer, notables en son género, com tot lo de son llapis garbós é insinuant; grabats de Capur y Bastinos;

acuarelas de Moner y Romá; bellíssims aiguaforts de Casanova, y objectes suntuaris d' en Zuluaga d' Eibar, en cer, platino y or, que mencioném ab singularíssima preferència, com un d' aquells esforços aislats y poderosos de que parlavam més amunt. No hém de parlar ni d' alguns cuadros coneguts en sa majoria en Barcelona, ni de apreciables projectes arquitectònichs; perquè la desgraciada colocació que han alcançat, impideix tota apreciació justa.

Passém á la escultura.

Nuestra escultura,—es ja sabut,—no ha ocupat may lo mateix nivell que la pintura. Sobressalients en aquesta en totes épocas, hem degut regoneixer tractantse de aquella, que altres nacions nos aventajavan, nó sols perquè la estiman en molts més que nosaltres, sino també perquè tenen més ocasions de protegir-la ab la erecció constant de grans monuments, y ab lo embelliment de sas poblacions. Aquí, per lo contrari, la escultura no vá ésser realment protegida fins que ab los esplendors de la monarquia, vingué la construcció dels sitis reals. Avans, sols la arquitectura religiosa tenia amplíssim desenvollopament, y aquesta, si bé doná gran feina á escultors y talladors d' imatges, no podia, com se comprén, inaugurar la historia de la escultura moderna, la profana. Fins avuy, fins en nostra época, no ha prés verdader impuls, degut al renaixement que 's nota en la afició á las arts, y á que 'ls grans centres de població, tendeixen ja molt més á adornarse ab ellas. Pero de tot resulta, qu' aném atrassats d' alguns anys en tal materia, y que las estátuas que en pòbrísim número tenim en la Exposició, ni están al nivell de nostra pintura, ni lluytan ventajosamente, com aquesta, ab las demás nacions. Potser no arriban á vint las esposadas, y entre ellas lluny d' ésser totes notables, las més no han d' enorgullir á la mare pàtria, y fins las millors perden part de son mérit, comparadas ab las de Fransa é Italia. Afegim á aixó que lo retraiment de molts escultors, ha sigut més notat qu' altres vegadas.

De las obras que veyem, ben pocas nos son desconegudas y sa majoria pot dirse sortida de Barcelona. *L' àngel caigut* de Bellver, deu citarse la primera, sino porque ho siga en mérit de lo cual dista molt, al menys per la importancia del assumto. *La Verge mare* de Samsó, es sens dupte la més delicada y correcte, la que atrau la atenció mes generalment. Lo mateix pot dirse de *Lo primer pas* d' en Homs, igualment coneguda

é interessant, y en la que no pot menos de notarse, allí mes que en part alguna, certa falta de noblesa en la testa de la figura principal. Font, presenta *Lo remordiment* celebrat entre nosaltres; Sanmartí *Lo Pescadore*, més notable per la elegant simplicitat de la silueta, que per son modelat. Altre *Pescador* en bronze de Moratilla, es molt recomanable. De Moltó, la que somerament describim, desconeixedors de son títol: una figura d'home sentat, en postura violenta y desesperada, lo front apoyat en la ma, l'altre, crespada sobre'l genoll, arrebossada las camas en los plechs d'un manto, y rodolant á sos peus una corona. Violenta y teatral, no's recomana tampoch per la correcció del dibuix, ni per lo modelat. Gandarias hi té un busto, una Venus y una «Armonía» figura de peu al desnú, que titulem aixís, vist lo lema del pedestal que diu: «*La Armonia es la fraternidad de los pueblos*» lema de gust duptós, en consonancia ab lo mérit de la obra. Vé després «*L'Angel de la pau*» de Brocos, amanerat é incorrecte. No podian faltar en una exposició espanyola, las demés qu'anem á citar: un *Torero brindant*, retrato de *Lagartijo* de R. Bellver; una *manola* de E. Pagés, un busto de *Pio IX* y un *don Quijote* de Pagés y Serratacosa. Las quatre són molt apreciables, mes las dos primeras, prefeririam no trobarlas en nostra secció. Com molts altres objectes que no citém, contribueixen á mantenir y confirmar lo falsíssim concepte que tenen los estrangers de nostras costums y estat actual; cual concepte no desapareixerá fins que nostres artistes se resolguin á deixar sa esplotació, cessant en la tarea de presentar al estranger una Espanya convencional, ó que ja perteneix á la historia. Cert que obrant així, la pintura particularment, perdrá molts de sos naturals recursos ¡son tant pintoreschs los trajos, casi desapareguts de algunas de nostras provincias! ¡son tan típicas y poéticas sas costums! mes si per fortuna ó per desgracia (que no ho hem de resoldre ara) tals costums y trajos, y en una paraula, lo caracter genuí espanyol, ab prou feynas apareix ja en la realitat ¿per qué enganyar als estrangers ab fantásticas relacions y pinturas? ¿per qué, com saltimbanquis que s'adorna ab lo rebutx filigarsat, d'antigas robas de gran senyor, anem á mostrar vergonyosament per divertir á Europa, las pintorescas venerables tradicions que no han de tornar? En horabona, que l'art busqui en ellas tot lo que poden oferir á la inspiració, mentres las estudii é imiti conciensuda y respec-

tuosament; tan debó contribuïssim tots a la noble empresa, per deixar demà á nostres fills com recort arqueològich é històrich un retrato exacte d'aquella Espanya que comensà sa agonia al naixer lo sigle y que ha mort en nostres brassos; mes trasfigurarla una y altra volta, adulant l'entussiasme que excita en Fransa sobre tot; vestirla á la manera que la desitjan y la creuhen, sens atendre á que 's propagà l'error ó la confusió, dihent solsament part de la veritat, aixó no es digne del art nacional. És més; perdém, al obrar d'aquesta manera, lo dret de queixarnos ó riure de las necetats é inexactituts en que incorren los escritors francesos al judicarnos. Ells podran notar que ni una sola estàtua presentem d'algun espanyol mereixedor de tal gloria, y que en cambi no falta lo corresponent retrato del primer torero actual.

VII.

Com lo mes rich, com lo primer diamant de la corona, que al front de la Exposició universal han cenyit las arts, brilla la colecció de cuadros del malograt Fortuny, en nostras salas de pinturas. Reproduhits tots pel grabat y la fotografia ¿qui no 'ls coneix? Mes qui pot imaginar la fascinació que exerceixen los originals si no té idea de son color? Molts anys fa que 'l nom de Fortuny, com lo d'un geni colossal, no pot pronunciarse sense obligat séquit de elogis pindarichs, sense manifestacions calurosas d'un entussiasme desaforat, y á despit de tals mostres d'admiració, casi sempre contraproduhents, l'espectador mes rebelde á la tiranía de las reputacions formadas, abaixa 'l cap devant d'aquesta. En vá 's dirá del pintor reusense que li faltaren grans concepcions, y que may desplegá en esferas superiors las alas de son geni; Fortuny, com dibuixant y colorista, no té rival y sa paleta ha sorprés maravellosos efectes, desesperació dels seus imitadors, encant dels que l'admiran, y que buscan debades fora d'ell. Sas figuras trassadas ab tal espontaneitat y fermesa, de línea palpitant, flexible y enérgica, com lo nervi humá; la riquesa de sos colors, brillants y difumats á un temps com la naturalesa 'ls mostra; la poesia singular de sos llunys y sombras, del vapor lluminós que banya suaument sas composicions, la ideal, indefinible bellesa que sab comunicar als objectes materials,

desconeguda avans d'ell, descobreixen una organització superior, verament original, com totes las dignes de tal dictat.

La colecció es rica y pot dirse complerta. Poden estudiarse en ella las épocas diferents del pincell del mestre; tantejant primer y pintant de recorts, y ab resabís d'imitador; segur y original després, creant escola; ambició y frenètic mes tart, en busca del *nosequé*, somni y escull dels grans artistes. No hem de fer l'inventari dels cuadros exposats, qu'arriban á vint y un, si la memoria no 'ns enganya. Bastará dir que entre ells figuran: *Lo jardí dels poetas* y *La elecció de model*; *Los domadors de serps* y *Lo pati de la Alambra*; *Lo carnicer de Portici* y *Lo pati dels porchs*; los dos últims, tentativas temerarias, cual secret fi, s'endugué l'autor al deixarnos.

Y no es ell sol qui col·loca en siti tan alt la pintura espanyola. Las tres reduhidas salas de que disposém, guardan tressors. Faltan en veritat, alguns noms gloriosos, pero en cambi es ben curt lo número de cuadros que deurian suprimirse perque nostra exposició presentés lo mes acabat conjunt. En lloch com allí, la màgica del color, reina y subjuga; en lloch com allí, la inspiració ardent dels fills del Mitjdia, manifesta sa superioritat sobre las teatrals concepcions d'alguns autors francesos ó las pensadas y tendres aspiracions dels alemanys. Grans cuadros d'història, bellíssims paisatges, picarescas composicions d'assumpto modern, retratos, flors, interiors, naturalesa morta, etc., de tot hi há, en breu espay.

Lo celebrat de *Donya Juana la loca* de Pradilla, no demereix al costat dels millors de Fransa. Los demás premiats de Ferrant, Martínez Cubells y Plasencia, tenen també allí com aquí sos admiradors, y no s'estranyi que nostra ploma se concreti á citarlos, perque s'ha parlat ja tant entre nosaltres de sos defectes y qualitats y tan conegut tenim son assumpt, que res podriam afegir sens caure en la trivialitat. Consti sols; que 'l fallo d'Espanya ha sigut confirmat en l'estranger ab tot y que alguns perteneixen á escolas, cada dia menys cultivadas per los aymadors del progrés en las arts, fins dintre de la innegable reacció en pro de las composicions sèrias y grandiosas. *La Mort de Séneca* de Domínguez, y la *Lucrecia* de Rosales, no s'mantenen á igual altura. Semblará á alguns una blasfèmia tal concepte, tractantse sobre tot de Rosales, un dels primers pintors de nostra época; no deu olvídarse, empero, que aquell cuadro fou una nova evolució de son geni, no

igualment aprovada per los que mes l' admiraren. La comparació pròxima que de sa obra pot ferse, ab la moderníssima pintura de França, es desfavorable al insigne autor del *Testament d' Isabel la Catòlica*. Tal es al menos, nostra opinió.

Pertanyent al mateix género históric en menors dimensions, *Carlos V en Yuste* de Jadraque, *Guillem de Vinatea devant Alfons IV*, de Sala, *Felip II y Maria Tudor* y *Los Caballers del Rey Guillem d' Inglaterra*, de Escosura, *Mort de Francisco Pizarro* de Ramirez y *A las armas!* de Peyró; mostra brillant del género de composició seria y dramática, que requereix qualitats d' artista complet.

En los cuadros de género y retratos, debém citar avans que tot, lo nom de dos artistes que mereixerian article particular: Madrazo (Raimundo) y Rico. Altament coneguts y estimats en París, com altre que més avall dirém, tenen lo dó marvellós d' atraure per la riquesa y justesa de color lo primer, y la poesia y bellesa de sas composicions l' altre. Los retratos de Madrazo, superan en vida y frescura á cuant se pot concebir. Los preciosos cuadros de Rico, estudis del natural de la romántica Toledo, reproducció pictórica de las descripcions de Becquer, ó de la apassionada Andalusia ab son sol ardent, aucells, flors, y misteris, no poden mirarse sense entussiasta sorpresa. Son petits poemas trassats ab nimia correcció, y ab vera delicadesa de sentiment. Per encantar ab ells la fantasia, bástali per lo regular al pintor, un petit espay de cel pur, una blanca paret ab finestral moresch, adornat de torretas ab flors, lo negrench ramatje d' un arbre balandrejanse darrera de la tápia; véus aquí un niu d' amor, pel cual dariau la meitat de vostra fortuna. De sa bella colecció de quadrets, es lo més notable en nostre concepte una *Marina veneciana*, perla de nostra Exposició, aixís com dels retratos de Madrazo, lo del actor *Coquelin*, la *Pierrette* y l' d' una senyora, son superiors á molts dels francesos.

Contrastant ab la distinció y poesia del pinsell de Rico, mostra lo del catalá Ribera, la cópia sorprenent de las costums de la classe obrera francesa. Los cuadros son trés: *La Cuyna ambulat*, *Lo café cantant* y la *Revenedora*. Ribera, en alt grau apreciat en París, tant com desconegut en sa pátria, se distingeix per la veritat fotogràfica de sas composicions, per lo dibuix excelent, y per la justesa admirable de son color; condicions que li asseguaran un primer lloch entre

ls pintors de costums. Mes lo género á que 's dedica, circumscriurá sa sòlida reputació entre 'ls contats aymadors d' una bona *factura*.

Ben aprop de las citadas, trobém algunas obras de Zama-cois, en las cuales figura lo conegut «*Favorito del Rey*» y 'l molt orijinal *Jaque-mate*. Lo malograt artista reunia á excelents condicions de pinsell, intenció picaresca, bella concepció.

Entre 'ls demés cuadros que podriam citar, lo cual no farem per no convertir 'l capítol en enutjós inventari, recordém *La Esclava* de Masriera, la brillant *Odalisca* de Casado, l' atrevit y estrany *passatge del Quijote* de Moreno Carbonero, uns *Toreros* de Ferrandis, inferior aquesta vegada, á sa reputació, y l' *Estudi d' un artista* de Casanova, distribuït de tal modo que fá l' efecte de dos cuadros en un, puig lo grupo de figuras d' un costat, *posant* per l' estudi, forma per si sol un cuadro, y cuadro forma també lo grupo del altre estrém, en lo cual se veu al pintor devant de son caballet y uns amichs que contemplan son treball.

Dels paissatjistas debém apuntar: en primera línea, los noms de dos cataláns; Urgell, ab sa *Oració del cap-vespre*, una de las obras més notables y sentidas del paissatge modern espanyol, y Vayreda, ab sa coneguda y admirada *Recansa*. D' En Haes podém dir lo que dit teniam de Ferrandiz; son cuadro es inferior á molts altres qu' han coronat son nom.

Resumím. Nostra exposició de pinturas, notabilíssima, si bé incompleta; las obras en su majoria conegudas pels espanyols. Poch tenim que envejar á las demés nacions; coloristas, avans que tot, nostres pintors triunfan en la lluyta de sorprendre á la naturalesa sa arrebatadora vivacitat de tintas. Si no en tots, en aquest concepte, s' emportan la palma.

O. Y.

(Acabaré.)





ZULA

Qu' es dols l' oreig de la tarde!
Qu' es hermós lo cap al tart!
Quánts sospirs lo cel ne guarda!
Quánts llàgrimes lo mar!

May la tarde fou mes bella,
may lo cel ha estat mes blau,
may les ones tot gronxantse
en son bressol de corals,
murmolan coses mes dolses
ni corrandes mes suaus,
al ventitjol que les banya
de perfums embalsamats,
com avuy qu' una donsellà
se les guaytà suspirant,
desde un balcó d' atalaya
d' un castell enmarletat.

Palmera que 'ls vents anyora
abrusadors del llevant;
flor que 'n l' Africa enjendrada
nasqué en jardins catalans;
Zula, la blanca primpcesa,
la dels tristos ullets blaus,
la de les trenes daurades,
la dels somnis encantats,
la que 'l desert ha alletada
per joya d'un rey alarb;

es un pom de llirs, qu' embauma

lo castell de Beni-alam.

¡Quánts sospirs lo cel ne guarda!

¡Quántas llágrimes lo mar!

Son pare 'l rey se l' estima
com l' albada estima l' au,

y quan sos llavis somriuhen,

s' aclareix son front torrat.

¡Si n' hi compra de riqueses!

¡Si n' hi compra de brillants!

D' esquisitats si n' hi portan,

de totes les mars ses naus!

La guarda com una rosa

d' una essencia divinal,

y de son alé respira

com un nin enamorat.

Mes Zula, trista y mes trista,

son llabi no desclou may,

y á la nit les huris baixan

á sentir sos tristos planys;

y son pare cada dia

tot besantli lo front blanch,

troba sa cara mes freda,

y plora, vehentla plorar.

¿Qué tindrà la pobre nina

que te no mes que quinze anys,

y 'ls clavellets de ses galtes

gesamins se li han tornat?

¡Ay, lo cor que 'n sab de coses,

si 'ns se les pogués contar!

¡Quánts sospirs lo cel ne guarda!

¡Quántes llágrimes la mar!

Tranquila l' aygua, serena

la tarde, 's banya ab los raigs

del sol que 's deixa ja caure

per l' horisó rodolant;

y sos raigs llasant guspíres

enceses per tot l' espay,

fan un mar de llum que 's gronxa

per sobre d' un altre mar.

Tot es joya y tot es vida,

amor y felicitat;

ni una sola broma entela

del firmament lo crestall.

La tarde plahent festeja
los somnis angelicals
del dols cor d' eixa doncella,
qu' es la fada del palau.
Zula, la blanca primpcesa,
de la torre al cimera,
tot ella de blanch vestida,
la cabellera ondejant,
com aparició divina
ni menys gosa respirar,
sos ullets tota la tarde,
fixos á un punt de la mar.

Y la mar resta tranquila,
y lo vent enjogassat,
sens qu' á l' horisó se vegi
bellugars' vela ni nau.
Y 'l vent se li 'n du 'ls sospirs
mentre 'l sol se va abaixant,
y una llàgrima brusenta
li rossola cara avall.

¡Quánts sospirs lo cel ne guarda!
¡Quánts llágrimes lo mar!

Una broma blanca y pura
com un mantell virginal,
Zula veu passar lleugera
per sobre de son palau.
—Brometa: la blanca broma,
pel camí que Deu t' ha dat,
has vist cap vela llatina
que vingués á Beni-alam?
¡Ay! la broma no s' atura,
pus que 'l vent se l' endú enllá;
y ben aviat no s' ovira
perduda al mitx del espay.

¡Pobre nina! l' anyoransa
poch á poch la va matant:
ella avans ajogassada
com les boyres de la mar,
are aqueixes remoroses
ones que venen y van,
se n' hi portan esperanses
y li tornan desenganys.
¡Qu' es dols l' oreig de la tarde!

¡Qu' es bonich lo cap al tart!
 ¡Quánts sospirs lo cel ne guarda!
 ¡Quánts llágrimes lo mar!

Lo sol corrents ne devalla,
 ja n' es á ran de la mar,
 hont li dona 'l roig crepúscol
 una mortalla de sanch:
 y se 'n venen á la terra
 la nit per tot escampant,
 com un mantell de foscúria
 de negres núvols esbarts.
 ¡Ay trista de la qu' espera
 d' anyoransa 'l cor nafrat!
 Pobre Zula, que 's refia
 de les ones de la mar
 que li roban esperances
 y li tornan desenganys...

¡Qu' es dols l' oreix de la tarde!
 ¡Qu' es bonich lo cap al tart!
 ¡Quánts sospirs lo cel ne guarda!
 ¡Quánts llágrimes lo mar!

MARTÍ GENÍS AGUILAR,





BIBLIOGRAFIA

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN.—ESCENAS DE LA VIDA PAGESA.—
Novelas y narraciones varias de costums catalanas.—Deu rals.
—Barcelona.—Imprenta de la Renaixensa.

Si jo pogués, en ser que ve 'l mes d' Abril y ab ell los tebis alens primaverals que la terra aspira ab tant de goig, deixaria la ciutat y me n' aniria á montanya, entre pins y salzeredas, á vigorisarme 'ls asfixiats pulmons en aquella atmósfera saturada de salut que sols hi ha á fora, y á passar lo dia alegre y trasant com un aucell que té son niu ben arrecerat en la confluencia de duas brancas: aquesta vida duraria fins á las derrieras del Octubre, quan las aurenetas emigran, que jo, com ellas, diria al camp l' arreveure y me 'n tornaria á anyorar lo bon temps.

Per desgracia ó per sort—que jo no sé si á la realisació de mon somni l' acompanyaria la decepció que sol anar darrera de tot desitj lograt,—las circunstancias me privan d' entregarme á aquell ideal de vida. Mes en defecte d' ell, quan ve l' estiu, complaume estrordinariament la lectura d' obras que 'm trasporten á pagés y que per medi d' un colorit fidel y vigorós me dugan lo camp á casa ja que á mi no m' es dat dur la casa al camp: en ellas me delecto, me sembla com si hi respirés aquell mateix ayre, com si hi sentís aquellas mateixas olors, com si hivisqués aquella mateixa vida, com si hi contemplés aquell mateix espectacle per entussiasta observador trasmés á las planas del llibre.

¡Crudel decepció! En cap de las *Escenas de la vida pagesa* hi he pogut veure lograt mon desitj. L' element estétich del camp, que es l' element que per excelencia embelleix las obras d' aquesta índole, 'l fondo deliciós en que 's dibuixa la vida pagesa, hi faltan del tot: ni una riera per hont la aygua rodole remorejant per entre 'ls arbres; ni una vessant, ni un single cuberts d' arbres que s' arrapan per las arrels y per las brancas ells ab ells com per no estimbarse; ni un rossinyol que cante en la boscuria; ni una bufada d' ayre impregnat de la rehina montanyesa. Y no és ja sols l' element propiament campestre 'l que hi falta. ¿Hont es la casa de pagés d' ampla y baixa fatxada, ab la era al devant plena de garbas per batre, ó 'l cup hont bull y salta 'l most, ó la prempsa que destila oli? ¿Hont aquells mercats, aquells aplechs, tota aquella serie d' escenas pintorescas que l' artista admira enamorat y que atret per forza irresistible dibuixa ab lo llápis ó deseriu ab la fácil ploma?

Tenim, donchs, que 'l Sr. Riera de son grat y certa ciencia re-

nuncia á un dels recursos mes segurs pera la bellesa de son llibre; abandona la part pictórica de la vida pagesa, que, tractada com ell podia tractarla, era d' éxit seguríssim. Alguns *apuntes en Las ballas, La Molinera blanca y Una cassera*, y encara incidentals y tocats ab certa indiferencia; aquesta es quasi tota la *naturalesa* que s' admira en son derrer llibre.

Diffícil per consegüent havia de serli lograr lo que's proposava, dur á la escena la vida pagesa: difícil, puig se privava de lo que més podia imprimir á sas obras lo color local que imprescindiblement ha de veures en las del género á que pertanyen. Quedávali tan solsament, si es que no volia reduhirse á reproduhir com una máquina fotogràfica inconscient tot lo que li passes per devant dels ulls fos ó no fos característich, la que 'n podriam dir fase moral d' aquella vida, aqueixa fase que sols podia arrancar d' un anàlisis detingut de la gent de fora per medi del qual descobris tot lo que en ella hi ha de genuí y propi, tot lo que 'l medi ambient, la lley d' herencia, las habituts donan als pagesos y no mes que á ells, y que constituheix la veritable idiosincracia de caràcter, completada per aquella materia primera moral que tenen de comú, com á homes que son, ab tots los demés homes vingan d' hont vingan y viscan com se vulla.

Lo Sr. Riera ha entrevist, no mes que entrevist, semblant vena en *La presa de vistas, Las erradas no las fan las montanyas, en L' Advocat de peu de marge*, en lo *Saludador*, y la ha feta mitj transparent en algunas altrás com en *Lo comiat, Casats de fresch y Memorias d' un sardanista*. Y no obstant, lo Sr. Riera no s' ha volgut parar prou á observar ó per lo menos, á comunicarnos lo observat. Aquí tenim sino—y en materia de críticas hi ha que acudir al exemple encara que un s' espose á ser injust per deficiencia—aquí tenim sino, repetesch, *L' advocat de peu de marge y Lo saludador*, dos tipos que no solen faltar en cap de las comarcas pagesas y que 'l senyor Riera no ha fet mes que borrar ab quatre ratllas al ayre. ¿Per qué no descriurens punt per punt una de las *consultas* del advocat, posant de relleu sas trapasseries pera engalipar al *client*, las armas de que 's val, la totxa bona fe ab que aquell se deixa enredar? ó vice-versa, que aquesta es una fesomia de que 'ls retratistas d' advocats de peu de marge no s' han fet prou cárrech, ¿per qué no pintarnos, al costat del estafalari, al home de sa criteri, perspícua penetració, intencions rectas y aprofitada esperiencia que ab un consell dat á temps evita molts cops la ruina de una familia y d' un patrimoni? ¿Per qué no fer altre tant ab lo *saludador*, y devant per devant d' ell pintarhi 'l *curandero* que devegadas per certas malalties val una maneta com bualsevol metje, y que presenta rasgos morals que trasladats al paper podrian cautivar prou y prou, fins dintre de la fina sátira cómica?

Si 'l Sr. Riera segueix escribint en aquest género, observe, anali-

se y pinte, que be sab ferho si vol, y ja que prescindeix de las flors y violas y romaní de la naturalesa, ja que prescindeix de las costums y estils pintorescos del camp, sempre nous y sempre agradables, y s' estima mes entrar en dintre, arribar fins al moll del os de la vida pagesa, fiqueshi enhorabona, trie lo que es característich, descriga 'ls amors, las passions, los vicis, las virtuts, los crims, si vol, de la gent del camp, pero cuidant de dárlosi la llum de modo que 's diferencien, en lo que realment se diferencian, dels de la gent de ciutat. Aquest treball será mes digne de la seva ploma.

No basta no tenir pretensions, ni escusarse ab que s' ha volgut escriure literatura lleugera: de pretensions no n' ha de tenir qui no puga tenirne, y qui pot distingirse per alguna cosa mes que per la trassa en contar y la elegancia del estil, te de ferho y falta si no ho fa; que las condicions estrínsecas, de pura forma, quan son d' un autor que ja las posseheix per executoria de tothom aplaudida, perden son valor relatiu y no satisfan porque 's te dret á alguna cosa mes.

Si 'l Sr. Riera hagués tingut semblants pretensions, algunas de las escenas que inclou en son llibre no hi foran. Y ja que som al capítol de las eliminacions ¿per qué 'ls *Beneyts á parells*? Hi ha bellesa allá dintre, un cop feta la part á la forma? ¿y si no hi ha bellesa, hi ha en compensació alguna ensenyansa? Cert que termina per una especie de moralitat, pero es en certa manera com la moralitat de aquellas novelas que constan de nou volums y mitj de dona pública y mitj de monja arrepentida. Es veritat, se dirá: pero tantas cosas son veritat que no son mes que veritat!

Y encara, si al menos aquestas narracions tinguessen l' alient del interés, produhit per una acció nova, original, palpitant de vida! si lo que 'ls hi falta de perspectiva campestre, de profunditat d' observació, los hi sobrés d' intriga y de moviment! Pero hem de dirho: 'l Sr. Riera, quant ha donat acció á sas escenas, s' ha contentat ab aquellas accions que á la inventiva menos fecunda se li ocorren. Duas noyas, una de rica y una de pobre, y un que s' enamora de la pobre y 's casa ab la rica; un cassador que cassa, tot volent cassar llebras, á una senyoreta qu' es á la torre, (y encara d' aquesta, desarrollada á la francesa com la desarrolla lo Sr. Riera, no podem dirne mal del tot); un oncle vell que vol casarse ab la nevoda la qual s' estima á un fadrí ab qui al últim se casa: un xicot que fa unas endiastraduras que ó son molt, massa ignocentas, ó molt impropias, etc., etc., es á dir, vulgaritats d' imaginació que en las mans del Sr. Riera no ho semblan tant, pero que analisadas fredament, son bambollas de sabó buydas de per dintre.

¿Necessitem resumir lo nostre judici? ¿Necessitem cridar l' atenció sobre algunas de las escenas que ja á primera vista 's destacan?

J. SARDÁ.



TEATRES

LA CUA DEL CHUETA, comedia en dos actes de F. UBACH Y VINYETA.

ESPERÁVAM molt més, de la comedia del Sr. Ubach, si es que pot esperar-se molt, d'una comedia destinada á un teatro d'istiu, teatros, que com ja es sabut, poden esser comparats als toros d'hivern. A pesar d'aixó, esperávam molt més. Pero l'autor, lluytant entre sas naturals y bellas condicions de poeta dramátich, y la memoria del lloch y circumstancias, per las quals escribia, no ha sabut seguir determinadament un dels dos impulsos y ha violentat sa inspiració. En nostre concepte, aquest es lo capital defecte de que la obra se ressent, robant á cada una de sas parts aquella energia, aquella justesa, aquella potencia dramática que poseheix nostre autor. Per l'assumpto, y 'l fi proposat, la obra es tot un drama, pero un drama hó, interessant, y digne de esser compost ab tota calma, y desempenyat en un teatro sério ab tota conciencia, y per la impremeditació visible ab que ha sigut escrit, apuntant caracters y fins situacions que despres no tenen son natural desenrotllament, allargantne d'altres, sols perque poden donar lloch á alguns acudits, lo drama torna á convertir-se á ratos en obreta sens pretensions que tan sols aspira á divertirnos. D'aquí resulta que ni l'autor, ni l'espectador se troban may á gust, y ván passant escenas y cau lo teló, sense que hagi rigut de cor, ni hagi pensat seriament, en lo desastrós, estúpít é irritant de una preocupació tan grave com la que domina en la isla de Mallorca. Repetim que valia la pena d'esser tractada ample y gravement; no li faltavan al autor ni medis, ni valentia, com bé ho indican á pesar de lo dit, alguns curts passatjes de la obra més notables que los passatjes cómichs. Perque aquestos—y diguemho ja que la ploma ha vingut á insinuarho de passada—aquestos, no son de la corda del autor. No li

alta ingeni per trobá alguna frase, alguna ó algunas observacions, casi sempre de molta intenció, pero sí, li falta pera concebir tota una situació còmica; que no es mateix anar enfilant chistes en un dialecte ó combinar de cop una sèrie d'escenas que posin en ridícul lo caràcter humà, encara que 'ls personatges no tinguin un sol acudit. Lo senyor Ubach te lo camí indicat en altre direcció completament oposada; sent ab vivesa lo patetich, y penetra en lo cor; quant no 's contenta en seguir aquet camí, bastant gloriós per cert, queda sols d'ell la destresa en teixir 'l dialecte, y aquella precisió singular de sos versos, pero s' empenya inutilment en comunicar al públich una continuada hilaritat. Comparis per exemple, lo final de sa comedia, qu' imposa un moment lo silenci grave de la comoció, ab la descripció de la cassera qu' ab tot y alguns tochs xistosos no acaba d'arrancar una plena rialla.

Escrit això, no hém de descendir á detalls. Nos resta sols dir, que la obra fou desempenyada magistralment, y que autor y actors foren cridats á la escena.

A. MORAGA



NOVAS



A heliografia que acompanya á aquest número es copia del quadro al oli *L' Anticuari*, obra delicadíssima plena de detalls y brillant colorit. Va ser esposada á París y cridá molt l'atenció d'aquell públich. Son autor lo distingit artista D. Anton Reynés, posseheix també relevants qualitats pera la pintura escenográfica y decorativa. Es germá del reputat escultor D. Joseph Reynés.

Ha baixat al sepulcre á Vilanova y Geltrú, lo dia 20 del present mes, l'autor d' *Una noya com un sol*, *La malvasia de Sitjes* y altres obras dramáticas no menos aplaudidas, D. Francisco de Sales Vidal; possehia bellíssimas qualitats que l' feyan estimar de tothom. Era actualment alcalde de Vilanova.

Definitivament la societat catalanista que s'estava organisant á Valencia, s'ha constituït ab lo titol de *Lo Rat-Penat, Societat d'amadors de las glorias patrias de Valencia y son antich Realme*.

Forman la Junta Directiva los Srs. D. Vicens Boix, *President honorari*; D. Felix Pizcueta, *President*; D. Jascinto Labaila, *Vicepresident primer*; D. Joseph de Orga, *idem segon*; D. Constantí Llom-bart, *soci iniciador y fundador ab veu y vot en totas las juntas*; D. Joseph Olm, *Bibliotecari*; D. Antoni Vives Siscar, *Tresorer*; D. Francisco Vives Liern, *Secretari*; D. Manel Lluch Soler, *Vice-secretari*, y D. Rafel Ferrer Bigué, D. Eduard Escalante, D. Joaquim Balader, D. Manuel Carboneres, D. Joseph Bodrir, D. Francisco Vives y Mora, D. Manel Penella, *Vocals*.

Lo públich aplaudí molt y feu repetir la cansó catalana *Marina*, lletra de D. Mateu Obrador y música de D. Joseph Rodoreda, que cantá per primera vegada lo coro de Euterpe en l'últim concert del Tívoli. Per aquesta bellíssima cansó felicitém al Sr. Rodoreda, com també per haver obtingut á Montpeller una menció particular per la música d'una poesia catalana titulada *Lo cant del llati*.

Lo conegut artista D. Victoriá Codina Länglin ha obert ab molta aceptació á Londres una academia de Pintura y escultura, sent molt apreciats sos talents en aquella capital.

En la entussiasta y extraordinaria ovació que l'públich tributá á



la Sta. Senespleda'l dia de son benefici 's repartiren poesias en catalá dels joves poetas Srs. Valls y Vicens (Joseph y Agustí), Oms, Cascante y Masriera (Artur).

Los crítichs de Madrid han fet grans elogis de la estàtua de don Medart Sanmartí, *Lo soldat de Maraton*, ab que ha guanyat la pensió á Roma.

Hem rebut una carta de nostre amich D. Joseph Fiter é Inglés, demanantnos fessim constar que per mars va ser encarregat de la part literaria del «Album pintoresch monumental de Catalunya» que publica l'Associacio catalanista d'excursions científicas, y que per circunstancias especiales s'ha vist obligat á dimitir

Ho fem públich per sa satisfacció.

Se troba entre nosaltres lo distingit pianista y compositor D. Renieri Vilanova.

A fi de vulgarisar la noció técnica y práctica del art en sas diferents aplicacions suntuarias, mitjansant exposicions permanentas ó transitorias dels millors productes industrials-artístichs de tots temps y de tota lley; s'instalá á principis d'enguany l'Associació Artístico-arqueológica barcelonesa, generosament acullida per lo Centre de Mestres d'obras de Catalunya, la qual en breus mesos ha crescut fins á contar avuy passats de 160 vocals, tots personas recomanadas, en sa majoria aficionats ó possessors d'objectes antichs, qui ab gran cobdicia los adquiriren y conservan, prestant ara un auxili eficaç á la naixent y benemérita Associació.

Plaunos poder llohar, com desde luego llohem de cor, un pensament que tants fruyts augura, inspirat de ver zel y patriotisme, sens intenció segona com massa voltas succeheix, ni per falagar passions ignobles, ni per explotar borts interessos, ni per fenyer recomanament, ni sisquiera per propi llustre y ensahonadura.

Alguns subjectes benvolents, molts d'ells acreditats per sa illustració, posició, independència y honradés, sens diferencia de colors, que no entran en lo cosmopolitisme del art; sens palanca oficial ni d'altra mena; per son propi esforç y per una módica tributació que fa accessible'l concurs de qualsevulla; acaba de celebrar una exposició de las que temporal y successivament per seccions se proposa fer, donant ab ella una mostra de sa valenta iniciativa, dels recursos que promet y de las esperansas pue ofereix.

Segons la máxima dels bons catalans, ni ha fet programas ni ha tocat bombos. Comensem, digueren sos iniciadors; y tan be comensaren, que ja donan fruyt.

Exposició de joyas, miniaturas y esmalts; quaranta exposants: prop de 400 objectes exposats: un mon d'art, fins avuy dia tancat en Barcelona, é ignorat de casi tota Barcelona. Esmalts importantíssims desde el segle xi ençá: miniaturas exquisidas, així en retratos històrichs y particulars, com en aplicacions las mes variadas: joyas á triar, desde las creacions del art románich, fins á lo mes nou de las industrias que encara donan aliment á las modernas, desde'l collar dit dels Inquisidors, fins á las capsas, diademas, banos, polseras, arracadas, medallas y anells de nostres avis y avias; apart de un munt d'objectes d'ocasió, que sens encloure exactament dins lo quadro de la exposició, li servian de bell accessori: las pedras gemas grabadas, d'Empurias y d'altes antigas procedencias; los im-

premtats en paper de baixos-relleus de Karnach, las porcellanas de Sévres y de Saxonia; las enginyosas imitacions en mosaich de Trisculum y Pompeya; las vaxellas xinescas, francesas, italianas y catalanas; las figuretas, bolas y joguinas de diferents épocas y materias; los triats quadros del Sr. Sala; unas bonicas rajolas sevillanas morescas; un grop d'objectes marroquins que 's vengueren casi tots; una preciosa caixa de obra de tarsia; algun bonich llibre historiati, unas espasas y un quadro monetari, també per vendre, etcétera, etc.

Veus assí ab quins bons auspiciis ha donat sa primera volada, sa primera senyal de vida la *Associació artístico-arqueològica*; de la qual també nosaltres fem part ab orgull.

Congratulem-nos novament ab ella, desitjant no reculi ni vacili en la noble empresa que s'ha senyalat, sens importar-li mica la fredor del uns, lo vanitós menyspreu d'altres, ni la ignorant crítica de molts que no veyent mes lluny de son nás, ja 's creuen que l'estudi de lo antich no serveix de res per lo que té d'arisch ó primitiu, com si no 'estessim cansats de discorre superficialment en tots aters; ja 's figuran que la investigació de la vellura es ridícula ó reaccionaria, com si 's tractés de restaurarla ó construir ab ella lo progrés modern; quan molt al contrari l'idea fonamental de la nova societat es assentar aytal progrés sobre la base de nocions seguras, que assenyaladament en assumpto d'art, requereix demostracions prácticas, gráficas, materials y auténticas, com son totas las brancas arqueològicas y monumentals per sí mateixas.

Com á resultat de la exposició se va á publicar un álbun fotogràfic de 25 láminas que compondrán lo millor presentat en ella, y costará sols 10 pessetas.

La Renaixensa queda autorisada pera rebre suscripcions.

En la impossibilitat de publicar íntegre per falta d'espai lo cartell pera 'l certámen literari d'enguany de la important *Asociación literaria de Gerona*, (any seté de sa instalació) publiquem las principals bases y la llista de premis.

Desde avuy fins al 15 d' Octubre serán admesas las composicions en la secretaria del jurat, plasa de la Independencia, 17, principal, las quals deurán ésser inéditas y originals. Cada composició anirá acompanyada d'un plech clos contenint lo nom del autor, y en lo sobre un lema que figurará també en la composició respectiva.

Lo dia 3 de Novembre se farà distribució de premis en acte públich llegintse las composicions poéticas premiadas.

La Associació 's reserva per un any, á contar desde 'l dia de la celebració del Certámen, la propietat de las composicions llorejadas.

Las composicions que no tenen senyalat l'idioma s'enten que poden serho indistintament en catalá ó en castellá.

Los premis son los següents:

Un escut de la provincia d'or y plata grabat y cisellat, al autor de la mellor poesia en castellá que canti 'ls atrevits y valents fets de la expedició de catalans y aragonesos contra turchs y grechs.

Una ploma de plata daurada, á la mellor ressenya històric-descriptiva de las gloriosas imatges de Nostra Senyora del Collell y del Mont y de las capellas ahont se las venera en aquesta Diócesis ó de qualsevulga d'aquestas dos imatges y sa capella.

Un exemplar de las obras de Santa Teresa, á la mellor composició en vers catalá ó llemosí que ensalsi algun dels fets notables del pontificat de S. S. lo Papa Pio IX.

Un llessamí real d' or, á la mellor poesia sobre algun fet notable de la provincia de Gerona anterior al present sigle.

Un brot de llorer de plata, al mellor treball en prosa sobre cosums, fet notable ó fill il·lustre d' aquesta ciutat anterior al sigle actual.

Un quadre al oli, al autor de la mellor biografia d' un pintor catalá anterior á est sigle.

Diploma de soci de mérit de la Económica Gerundense, lliure de gastos, y medalla que usen com á distintiu sos individuos, á qui escriga en castellá la mellor memoria d' interés històric ó d' actualitat referent á agricultura, industria ó comers d' aquesta provincia.

Una medalla de plata, á la més notable memoria històrica en prosa castellana sobre l' irupció dels alarbs á Cerdanya y reconquesta de la mateixa encontrada pirenaica per los cristians.

Una tulipa de plata, á la mellor poesia lírica.

Forman lo jurat los senyors D. Narcís Heras de Puig, *president*; D. Narcís Pagés y Prats, D. Celestí Ribera y Aguilar, D. Narcís Vinyas y Serra y D. Hortensí Bajandas y Montaner *secretari*.

Las bases y premis del *Certámen de la Verge de la Mercé*, que 's proposa celebrar enguany per tercera vegada 'l Colegi Mercantil son los següents:

Las composicions, que deurán ser inéditas y originals tindrán obció als premis, més abaix indicats, ab tal que sian presentats á la Secretaria del Jurat, carrer de Moncada 25, principal, avans de las dotze del 10 de Setembre.

Cada composició portará un plech clos contenint una contrassenya per medi de la qual desde 'l sentdemá de publicat lo fallo fins al moment de la distribució de premis, podrá l' autor acreditar sa propietat. Sobre 'l plech hi haurá 'l titol y lema de la composició á que pertany.

Las composicions quedarán de propietat del Sr. Director del Colegi per l' espay d' un any.

Los premis son:

Una medalla d' or, al autor de la mellor poesia cantant las heróicas virtuts de la Germana de la Caritat.

Una abella d' or en forma d' agulla, á la millor poesia escrita precisament en catalá.

Un pensament de plata, al autor del mellor quadre dramátich de poca extensió propi pera representar-se en un colegi.

Una flor natural ab un elegant llas, á la composició qual assumpto 's deixa al franch arbitre del poeta.

Una ploma de plata ab un llas d' or, á la mellor composició en vers ó prosa y en qualsevol de las llenguas catalana, castellana y francesa, sobre 'l tema: «Lo treball com á font de virtut».

Un quadre al oli, á la mellor noveleta de costums.

A escepció de las composicions obtants al premi segon y sisé poden las restants serho en catalá ó castellá.

La *Societat literaria de Sans* ofereix pera 'l Certámen que celebrarà lo dia 24 d' agost, festa major d' aquella població, los següents premis:

Escribania de plata al que mellor canti la Patria; *Obras rimadas de Ramon Lull* á la millor composició sobre 'l martiri de S. Bartomeu ó en son defecte á la millor poesia relligiosa ó moral; *Pensament de plata* á una poesia d' assumpto lliure; *Ploma de plata* á una

memoria sobre l'Ateneo, etimologia d'aquest nom; *Lira de plata* á la mellor poesia lírica; *Obra d'escultura* á la mellor poesia amatoria, y *Quadro al oli* á un quadro de costums catalanas en prosa ó en vers.

Los treballs deurán ser enviats acompanyats del plech clos acostumat, avans del 16 d'agost, al Secretari, carrer de S. Joseph, número 8. Sans.

La societat *Niu Guerrer* també ofereix diferents premis humorístics pera 'l certámen que celebrarà 'l 8 de Setembre, als assumptos següents:

A la poesia que reunint més condicions literarias fassi riure més. Al millor treball en vers que canti un fet sia ó no històric. Al mellor aplech de mentidas inéditas en diversitat de metros. A la poesia que mellor canti lo nas. Al qui fassi riure més explicant las sevas penas. A la mellor poesia que canti una lluyta de nostres antepassats. Al mellor poemet curt y jocós. A la mellor descripció en prosa d'un bateig pobre. A la mellor cansó del emblanquinador. A qui descriga més bé en vers la situació del peix en l'aygua y sas emocions al ser pescat; y á la mellor descripció, en prosa ó en vers, de las fatigas del viatjer.

Los plechs s'enviarán, fins al 25 d'Agost, al carrer d'Aribau, núm. 6, pis 1.

Forman lo Jurat los Srs. D. Eduard Aulés, *President*; D. Narcís Campmany, D. Rosendo Arús, D. Conrat Colomer, D. Francesch Clarassó; D. Joan Molas y D. Joseph Verdú, *secretari*.

En la important vila de Palafrugell s'ha inaugurat una societat ab lo títol de *Círculo Palafrugellense*, ab objecte de dar reunions literarias. Sabém que per la próxima festa major está organisant un certámen hont hi estará dignament representada nostra literatura. Felicitem ab tot nostre cor als entussiasas fills d'aquesta catalanista vila.

En la última quinzena s'han estrenat ab bon éxit, á mes de la *Cua del xueta*, *Lo relloj de Montseny*, sarsuela en quatre actes dels Srs. D. Narcís Campmany y D. Joan Molas; *Lo mestre de minyons*, arreglo del castellá de D. Joseph Feliu y Codina, y *Un cas com un cabás*, pessa en un acte de D. Salvador Cort.

S'está repartint als Srs. Adjunts y s'ha posat á la venta lo tomo dels Jochs Florals d'enguany.

SUMARI

J. NARCÍS ROCA	Pide mas que un catalan.	49
A. BALAGUER Y MERINO.	Lo Carnestoltes á Barcelona en lo segle xvii.	54
J. BARTRINA.	Sobre una cansó infantil.	77
O. Y.	Las Arts en la Exposició de Paris.	81
M. GENÍS Y AGUILAR.	Zula.	91
JOAN SARDÀ.	Bibliografia.	95
J. MORAGA.	Teatres.	98
	NOVAS.	100